

การพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา
กรณีศึกษาโรงเรียนพระราชัฐธรรมคุณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 35

Leadership Development of Student Council in Secondary School
: A case Study at Pracharatthammakun School, The Secondary
Educational Service Area Office 35

ปฏิมา นรภัทรพิมล* ธิดาวลัย อุ๋นกอง สมบัติ นพรัก นันทิมา นาคาพงศ์
Patima Norrapatpimol, Thidawan Unkong, Sombat Nopparak, Nanthima Nakaphong

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา

วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา

วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา

patimabee@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมและความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของ คณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา และเพื่อศึกษาผลการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการ สถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนพระราชัฐธรรมคุณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นคณะกรรมการ สถานักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนพระราชัฐธรรมคุณ อำเภอาง จังหวัดลำปาง จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา 3) แบบวัดเจตคติภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน และ 4) แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำของ คณะกรรมการสถานักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบภาวะผู้นำ ของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษาโดยใช้สถิติ t-test Dependent

ผลการวิจัยพบว่า

1) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ บทนำ รายละเอียดของกิจกรรมและเนื้อหาวิชาโครงสร้างหลักสูตร และเครื่องมือวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้โดยมีกิจกรรมและเนื้อหาวิชา จำนวน 6 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 มนุษย์สัมพันธ์ของผู้นำ หน่วยที่ 2 ความรู้ความสามารถของผู้นำ หน่วยที่ 3 วิสัยทัศน์ของผู้นำ หน่วยที่ 4 ผู้นำกับการตัดสินใจ หน่วยที่ 5 ความฉลาด ปฏิภาณ ไหวพริบของผู้นำและหน่วยที่ 6 บุคลิกภาพของผู้นำ 2) ผลการตรวจสอบ ความครอบคลุมและความเหมาะสมรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับ มัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ใน ภาพรวมมีความครอบคลุมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$) และมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$) และ 3) การทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ก่อนและหลังการ

พัฒนา พบว่าคะแนนการทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสภานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา หลังเข้ารับการพัฒนากว่าก่อนเข้ารับการพัฒนามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การวัดเจตคติภาวะผู้นำของคณะกรรมการสภานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา พบว่า หลังเข้ารับการพัฒนาคณะกรรมการสภานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีเจตคติภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการสภานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา พบว่า หลังเข้ารับการพัฒนา คณะกรรมการสภานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีคุณลักษณะภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนการพัฒนามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การพัฒนาภาวะผู้นำ คณะกรรมการสภานักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research was to study a model of developing the leadership of student council, to verify the coverage and suitability of student council, and to study the effect of developing the leadership of student council at Pracharathammakun, the secondary educational service area office 35. The population with a purposive sampling was 50 student council committees. The instruments used in the study were 1) a model of developing leadership of the student council in secondary school 2) the leadership development of the student council achievement test 3) the attitude test for leadership of the student council and 4) the traits of leadership evaluation of the student council. The data was analyzed for mean, standard deviation and to compare the traits of leadership of the student council by the Dependent T-Test.

The findings were as follows:

1) The leadership development model of the student council in secondary school were 3 parts; the introduction, the details of the activities and the content of the curriculum. The measuring instrument and the evaluation were the 6 unit of activity and content, unit 1 the relations of the leader, unit 2 the knowledge and ability of the leader, unit 3 the vision of the leader, unit 4 the leadership and the decision making, unit 5 the intelligence of the leader and unit 6 the personality of the leader.

2) The effect of the coverage of the leadership development model of the student council was at high level ($\bar{x}=4.35$) and the suitability was also at high level ($\bar{x}=4.47$)

3) A comparison of knowledge testing before and after the leadership development of the student council executive committee was found that the score after being developed was higher with a statistical significance at .01. The attitude test for leadership of the student council executive committee after being developed had higher with a statistical significance at .01. The evaluation of trait leadership of the student council executive committee was higher than before with a statistical significance at .01

Keywords: Leadership Development, Student Council, Secondary School

บทนำ

การปฏิรูประบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การสร้างระบบความรับผิดชอบ (Accountability) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การปรับหลักสูตร สื่อการสอน และการพัฒนาครู เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับบริบทของศตวรรษที่ 21 ลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษา โดยปรับการจัดสรรงบประมาณ และให้ความช่วยเหลือโรงเรียน ครูและนักเรียนที่มีปัญหา อันเนื่องมาจาก เด็กดี เด็กเก่ง เด็กมีสุข นั้นเป็นลักษณะของเด็กไทยที่ชาติต้องการ เมื่อเติบโตเป็นเยาวชนของไทย คนไทยก็จะเติบโตด้วยความเป็นคนเก่งคิด เก่งงาน เก่งคน เก่งเรียน อันเป็นกำลังของชาติ ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ในศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งแวดล้อม บริบทรอบตัว เป็นยุคที่ต้องสร้างเด็กไทยให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ต้องเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก การดำรงชีวิตอยู่ในปัจจุบันอย่างมีความสุขนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กต้องเกิดทักษะที่เหมาะสม ดังพรรณนาของนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ว่าเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีทักษะ 3R (Read, Write, Arithmetic) 7C (Creative Problem Solving Skills, Critical Thinking Skills, Collaborative Skills, Communicative Skills, Computing Skills, Career and Life Skills, and Cross-Cultural Skills) และนอกจากนั้นลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทยในยุคศตวรรษที่ 21 ควรมีได้แก่ E(L+L+I) ซึ่งหมายถึง Ethical (Learner + Leader + Innovator) แนวการจัดการศึกษาตามทักษะและคุณลักษณะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามหมวด 4 ว่าด้วยแนวทางจัดการศึกษาแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2557)

การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากกระบวนทัศน์ดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นการพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์กร ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นในตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือ ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ ถือเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายในการที่จะพัฒนาผู้เรียนเพื่ออนาคต (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรมนำความรู้ การสร้างความตระหนักและความสำนึกในคุณค่าตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างความสามัคคี การใช้สันติวิธีและวิถีประชาธิปไตย ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชน ท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาและสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่องค์กรนักเรียนด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดแนวทางในการพัฒนากิจกรรม "สถานักเรียน" ให้โรงเรียนได้นำไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองและวิถีประชาธิปไตย อันได้แก่ คาวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม รวมทั้งหลักธรรมาภิบาล การมีจิตอาสาและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ อันส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บนพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมก้าวสู่ความเป็นสากล โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคีเครือข่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555)

จากการวิจัยการนำเสนอรูปแบบสถานักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานของสถานักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว พบปัญหาในการดำเนินงานของสถานักเรียน

ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวัตถุประสงค์ของสถานักเรียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองอย่างจริงจัง เตรียมเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตลอดจนเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่นนั้น พบว่าโดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมากและมีปัญหาสูงสุด คือ การส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองอย่างจริงจัง เพื่อเตรียมพร้อมที่จะเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในสังคมประชาธิปไตย และองค์ประกอบของสถานักเรียน พบว่าส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมากและมีปัญหาสูงสุดเช่นกัน คือ การให้สถานักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านกิจกรรมของโรงเรียน (ประกอบ สารวรรณ, 2548)

บทบาทความเป็นผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ความก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จ จะต้องมีความรู้คุณลักษณะ พฤติกรรมที่มีอิทธิพลในการควบคุม ชี้นำเปลี่ยนแปลง กระตุ้น รวมพลัง สร้างความเชื่อมั่นให้กลุ่มบุคคลปฏิบัติและทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมาย และมีลักษณะภาวะผู้นำที่ดี สามารถเป็นตัวแทนขององค์กรได้ มีความสามารถในการสอนงาน สร้างทีมงาน ทำงานเป็นทีม แก้ปัญหาประสานความขัดแย้งต่างๆ ช่วยโน้มน้าวชักจูงใจให้ผู้อื่นทุ่มเทความรู้ความสามารถให้แก่องค์กร สามารถติดต่อสื่อสารและแสดงความสัมพันธ์ จูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม มีอิทธิพลต่อการทำงาน ผู้นำในทัศนะใหม่ซึ่งเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ ยึดถือการเปลี่ยนแปลง กระจายอำนาจและมอบอำนาจ มุ่งเน้นความร่วมมือ ความสัมพันธ์อันดีต่อกัน (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544) อันจะนำไปสู่การมีภาวะผู้นำที่มีความเป็นอัจฉริยภาพอย่างแท้จริง ที่เกิดจากบุคลิก ลักษณะ ความกล้าหาญเชิงจริยธรรม ความเก่ง ความดี มุ่งไปสู่ความสำเร็จ ส่งเสริมความสุขของผู้อื่น และเป็นสิ่งที่แสวงหาได้ สร้างให้บังเกิดขึ้นได้ ดังที่ว่า ภาวะผู้นำเป็นพรแสวงไม่ใช่พรสวรรค์ (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในศตวรรษที่ 21 ที่เด็กในยุคนี้ต้องมีความเป็นผู้นำเพื่อสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลคนหนึ่งที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มผู้ให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goal) หรือเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ (Leaders) และผู้ตาม (Followers) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุจุดหมายร่วมกัน (Shared Purposes) หรือเป็นความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อบรรลุเป้าหมายองค์กร (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544) ภาวะผู้นำเป็นทั้งคุณลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีอิทธิพลในการควบคุม ชี้นำเปลี่ยนแปลง กระตุ้น รวมพลัง สร้างความเชื่อมั่นให้กลุ่มบุคคลปฏิบัติและทำงานร่วมกันจนสำเร็จ ซึ่งลักษณะภาวะผู้นำที่ดีควรมีลักษณะที่เป็นตัวแทนขององค์กรได้ มีความสามารถในการสอนงาน สร้างทีมงาน ทำงานเป็นทีม แก้ปัญหาประสานความขัดแย้งต่างๆ ช่วยโน้มน้าวชักจูงใจให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถให้แก่องค์กร และเป็นหลักยึดให้แก่บุคลากรเมื่อหน่วยงานเผชิญสภาวะคับขัน ซึ่งสอดคล้องกับภารดี อนันต์นารี (2555) กล่าวว่าภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อหน่วยงาน กล่าวคือ เป็นส่วนที่ดึงดูดความรู้ความสามารถต่างๆ ในตัวออกมาใช้ ประสานความขัดแย้งต่างๆ ภายในหน่วยงาน หรือช่วยบรรเทาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในหน่วยงานได้โดยการชักจูงประนีประนอมหรือประสานประโยชน์เพื่อบุคคลในองค์กร มีความเป็นอันเดียวกันและร่วมกันฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อให้หน่วยงานมีความเจริญก้าวหน้า ช่วยโน้มน้าวชักจูงใจให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถให้แก่องค์กร องค์กรจะต้องมีปัจจัยเอื้ออำนวยหลายอย่างเพื่อที่จะทำให้สมาชิกตั้งใจและทุ่มเททำงานให้ เป็นหลักยึดให้แก่บุคลากรเมื่อหน่วยงานเผชิญสภาวะคับขัน

ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการดำเนินการในทุกสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาบรรลุถึงเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะที่เหมาะสมกับโลกยุคศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความครอบคลุมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนพระราชรัษฎรรมคุณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน 50 คน โรงเรียนพระราชรัษฎรรมคุณ อำเภอเอราวัณ จังหวัดลำปาง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ 1) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา 2) ความครอบคลุมและความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา และ 3) ผลการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

3. ขอบเขตระยะเวลา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเคราะห์เอกสาร การศึกษาพหุกรณี การสนทนากลุ่ม ตรวจสอบความครอบคลุมและความเหมาะสม และการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2558-กรกฎาคม 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ได้จากการรวบรวมองค์ความรู้ โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ ศึกษาพหุกรณี ผลการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนดีเด่นระดับประเทศ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนที่ได้รับรางวัลต้นแบบสถานักเรียนดีเด่นระดับประเทศ ประจำปี 2556 ภาคเหนือ คือ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 2) โรงเรียนที่ได้รับรางวัลต้นแบบสถานักเรียนดีเด่นระดับประเทศ ปี 2557 ภาคเหนือ คือ โรงเรียนจักรคำคณาทร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 และ 3) โรงเรียนที่ได้รับรางวัลต้นแบบสถานักเรียนดีเด่นระดับประเทศ ปี 2559 ภาคเหนือ คือ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน และประธานคณะกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนระดับประเทศ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

จากสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลต้นแบบสถานักเรียน ระดับประเทศ ในปีการศึกษา 2556-2559 จำนวน 3 แห่ง คือ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย โรงเรียนจักรคำคณาทร และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ พะเยา

การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม และกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการสอนด้านการบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการเขียนตำราเกี่ยวกับภาวะผู้นำ 2) กลุ่มผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 4 คน เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือเป็นผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลสถานักเรียนต้นแบบระดับประเทศและ 3) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คนเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลต้นแบบสถานักเรียนระดับประเทศ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ

การตรวจสอบความครอบคลุมและความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อคำถาม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบปลายเปิด (Opened Form) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คนและปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ บทนำ รายละเอียดของกิจกรรมและเนื้อหาวิชาโครงสร้างหลักสูตร และเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบดังกล่าวมาดำเนินการทดลองใช้โดยมีกิจกรรมและเนื้อหาวิชา จำนวน 6 หน่วย ดังต่อไปนี้

หน่วยที่ 1 มนุษย์สัมพันธ์ของผู้นำ เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเข้าใจและสามารถปฏิบัติตนให้ ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างบุคคล ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

หน่วยที่ 2 ความรู้ความสามารถของผู้นำ เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีสามารถรับรู้ข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคน เหตุการณ์ ความเป็นไปต่างๆรอบตัว และมีศักยภาพในการทำหน้าที่ ทำงานหรือ กิจกรรมให้สำเร็จบรรลุเป้าหมาย

หน่วยที่ 3 วิสัยทัศน์ของผู้นำ เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีความสามารถในการมองเห็นภาพ คาดการณ์ สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

หน่วยที่ 4 ผู้นำกับการตัดสินใจ เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีความสามารถในการคัดเลือกวิธีการ ปฏิบัติที่หลากหลายและเน้นผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยกล้าที่จะลองทำในสิ่งแตกต่างจากเดิม

หน่วยที่ 5 ความฉลาด ปฏิภาณ ไหวพริบของผู้นำ เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีความฉลาดเฉียบแหลม มีไหวพริบ มีปฏิภาณดี มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ คิดรอบด้าน

หน่วยที่ 6 บุคลิกภาพของผู้นำ เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีลักษณะโดยรวมของตนเองที่เด่นชัด ทั้งลักษณะภายในและภายนอกที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกที่ดีและความน่าเชื่อถือของผู้พบเห็น

การพัฒนาภาวะผู้นำคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มี 10 วิธีการ ดังนี้

ตารางที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

	วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ									
	การศึกษาด้วยตนเอง	การศึกษาผู้นำแบบ/กรณีศึกษา	การอบรม/การสัมมนา	การพัฒนาด้วยตนเองในงานหรือในชีวิตประจำวัน	การพัฒนาโดยผู้อื่น/องค์กร/มหาวิทยาลัย	การอภิปรายกลุ่ม	การสอนงาน	การแสดงผลงานทางสมมติ	การศึกษาดูงาน	เกมการบริหาร
ปฐมนิเทศ			✓							
หน่วยที่ 1 มนุษย์สัมพันธ์ของผู้นำ										
1.1 กลุ่มสัมพันธ์										✓
1.2 การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี		✓						✓		
หน่วยที่ 2 ความรู้ความสามารถของผู้นำ										
2.1 ผู้นำรู้เท่าทันสื่อ	✓					✓				
2.2 การเรียนรู้ของผู้นำ	✓					✓				
หน่วยที่ 3 วิสัยทัศน์ของผู้นำ										
3.1 มุมมองผู้นำยุคใหม่				✓						
3.2 คิดนอกกรอบ										✓
หน่วยที่ 4 ผู้นำกับการตัดสินใจ										
4.1 การสร้างทางเลือกที่หลากหลาย						✓				
4.2 การวิเคราะห์ด้วยข้อมูล						✓				
หน่วยที่ 5 ความฉลาด ปฏิภาณ ไหวพริบของผู้นำ										
5.1 ความฉลาดทางสติปัญญา				✓						
5.2 ความฉลาดทางอารมณ์				✓						
หน่วยที่ 6 บุคลิกภาพของผู้นำ										
6.1 คุณลักษณะบุคลิกผู้นำ							✓		✓	
6.2 การพัฒนาบุคลิกภายนอก					✓					
6.3 การพัฒนาบุคลิกภายใน					✓					

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ บทนำ รายละเอียดของกิจกรรมและเนื้อหาวิชาโครงสร้างหลักสูตร และเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 30 ข้อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อความรายข้อกับเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มีค่า IOC ที่มีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไปทุกข้อหาค่าอำนาจจำแนก (r) ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไปทุกข้อหาค่าความเที่ยง

ทั้งฉบับของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยสูตรของคูเดอริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson:KR₂₀) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95

3) แบบวัดเจตคติภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษาเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยประยุกต์จากแบบวัดเจตคติภาวะผู้นำ (Leadership Self-Assessment) เลือกเฉพาะข้อที่แสดงถึงพฤติกรรม กิจกรรมของผู้นำ และต้นแบบของผู้นำจำนวน 10 ข้อ โดยหาคุณภาพของแบบวัดเจตคติภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา รายข้อ โดยการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.59-0.85 และความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ Cronbach มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

4) แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 78 ข้อคำถามหาคุณภาพของแบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนรายข้อ ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.40 - 0.81 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ Cronbach มีค่าเท่ากับ 0.98

วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษาโดยใช้สูตร t-test Dependent

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ บทนำ รายละเอียดของกิจกรรมและเนื้อหาวิชาโครงสร้างหลักสูตร และเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยมีกิจกรรมและเนื้อหาวิชา จำนวน 6 หน่วย ได้แก่หน่วยที่ 1 มนุษย์สัมพันธ์ของผู้นำ หน่วยที่ 2 ความรู้ความสามารถของผู้นำ หน่วยที่ 3 วิสัยทัศน์ของผู้นำ หน่วยที่ 4 ผู้นำกับการตัดสินใจ หน่วยที่ 5 ความฉลาด ปฏิภาณ ไหวพริบของผู้นำและหน่วยที่ 6 บุคลิกภาพของผู้นำ

2. ผลการตรวจสอบความครอบคลุมและความเหมาะสมรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ในภาพรวมมีความครอบคลุมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$) และมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความครอบคลุมและความเหมาะสมรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

รายการ	ความครอบคลุม			ความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ด้านที่ 1 บทนำ						
1. หลักการและเหตุผล	4.42	0.67	มาก	4.67	0.49	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.67	0.49	มากที่สุด	4.50	0.52	มากที่สุด
3. โครงสร้างหลักสูตร	3.67	0.49	มาก	4.25	0.45	มาก
4. นิยามศัพท์	4.50	0.52	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4.50	0.52	มากที่สุด	4.25	0.45	มาก
รวมด้านที่ 1	4.35	0.50	มาก	4.48	0.31	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	ความครอบคลุม			ความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ด้านที่ 2 รายละเอียดของกิจกรรมและเนื้อหาวิชาโครงสร้างหลักสูตร						
1. ปฐมนิเทศ	4.67	0.49	มากที่สุด	4.50	0.52	มากที่สุด
หน่วยที่ 1 มนุษย์สัมพันธ์ของผู้นำ						
2. กลุ่มสัมพันธ์	3.67	0.49	มาก	4.50	0.52	มากที่สุด
3. การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี	3.92	0.29	มาก	4.67	0.49	มากที่สุด
หน่วยที่ 2 ความรู้ความสามารถของผู้นำ						
4. ผู้นำรู้เท่าทันสื่อ	4.50	0.52	มากที่สุด	4.25	0.45	มาก
5. การเรียนรู้ของผู้นำ	4.67	0.49	มากที่สุด	4.25	0.45	มาก
หน่วยที่ 3 วิสัยทัศน์ของผู้นำ						
6. มุมมองผู้นำยุคใหม่	3.67	0.49	มาก	4.67	0.49	มากที่สุด
7. คิดนอกกรอบ	4.50	0.52	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด
หน่วยที่ 4 ผู้นำกับการตัดสินใจ						
8. การสร้างทางเลือกที่หลากหลาย	4.50	0.52	มากที่สุด	4.33	0.49	มาก
9. การวิเคราะห์ด้วยข้อมูล	4.67	0.49	มากที่สุด	3.83	0.58	มาก
หน่วยที่ 5 ความฉลาด ปฏิภาณ ไหวพริบของผู้นำ						
10. ความฉลาดทางสติปัญญา	4.75	0.45	มากที่สุด	4.42	0.51	มาก
11. ความฉลาดทางอารมณ์	3.92	0.29	มาก	4.33	0.49	มาก
หน่วยที่ 6 บุคลิกภาพของผู้นำ						
12. คุณลักษณะบุคลิกผู้นำ	4.75	0.45	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด
13. การพัฒนาบุคลิกภายนอก	4.67	0.49	มากที่สุด	4.50	0.52	มากที่สุด
14. การพัฒนาบุคลิกภายใน	3.67	0.49	มาก	4.67	0.49	มากที่สุด
รวมด้านที่ 2	4.32	0.40	มาก	4.44	0.12	มาก
ด้านที่ 3 เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้						
เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.67	0.49	มากที่สุด	4.75	0.45	มากที่สุด
ภาพรวม	4.35	0.43	มาก	4.47	0.16	มาก

3. ผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 14.00 คะแนน และ 25.80 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า คะแนนการทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา หลังเข้ารับการพัฒนาลูกกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนาลูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ก่อน และหลังการพัฒนา

ช่วงเวลา	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t
ก่อนพัฒนา	50	14.00	1.85	.0149	40.30*
หลังพัฒนา	50	25.80	1.41		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวัดเจตคติภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา พบว่า หลังเข้ารับการ พัฒนา คณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีเจตคติภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนายังมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบเจตคติภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

ช่วงเวลา	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t
ก่อนพัฒนา	50	3.27	0.08	49	46.75*
หลังพัฒนา	50	4.53	0.10		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา พบว่า หลังเข้ารับการ พัฒนา คณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีคุณลักษณะภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนการ พัฒนายังมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

ช่วงเวลา	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t
ก่อนพัฒนา	50	3.54	0.08	49	121.25*
หลังพัฒนา	50	4.56	0.06		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ บทนำ รายละเอียดของกิจกรรมและเนื้อหาวิชาโครงสร้างหลักสูตร และเครื่องมือวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการสถานักเรียน ซึ่งเป็นผู้นำของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำโดยมีรูปแบบการพัฒนาที่มีองค์ประกอบ ครอบคลุมความคิด หลักการ วิธีการดำเนินงาน เกณฑ์ต่างๆ และวิธีการปฏิบัติที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินการ พัฒนาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสมบูรณ ศิริสรรหิรัญ (2547) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี

ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดีที่ต้องพัฒนา 2) หลักการและแนวคิดกำกับรูปแบบ และวัตถุประสงค์ทั่วไปของรูปแบบ 3) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน เนื้อหาการพัฒนา วิธีการและกิจกรรมการพัฒนา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และผลที่ต้องการและ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขความสำเร็จ และตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบและยังสอดคล้องกับศิริพร กุลสานต์ (2557) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีองค์ประกอบหลักๆ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดผลและการประเมินผล การตรวจสอบความครอบคลุมและความเหมาะสมรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ในภาพรวมมีความครอบคลุมในระดับมาก ($\bar{x}=4.35$) และมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x}=4.47$) ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สามารถนำไปพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ให้มีคุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการตัดสินใจด้านความฉลาด ปฏิภาณ ไหวพริบ และด้านบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของพิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ (2557) ได้กล่าวถึงเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ต้องมีคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็น คือ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการรู้หนังสือ การรู้เรื่องจำนวน และการใช้เหตุผล สามารถแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณ์งานทำงานเป็นกลุ่ม มีความสามารถในการสื่อสาร มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ มีทักษะอาชีพและทักษะการใช้ชีวิต และมีความสามารถในการใช้ชีวิตในวัฒนธรรมข้ามชาติและสอดคล้องกับไพฑูริย์ สินลารัตน์และคณะ (2553) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะคนคุณภาพ ได้แก่ การเป็นผู้ที่มีทักษะในการเรียนรู้ และเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้ การเป็นผู้มีทักษะทางการทำงานสูง มีความสามารถในการผลิตและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ การเป็นผู้มีทักษะการสื่อสารและทักษะทางเทคโนโลยี การเป็นผู้มีอัตลักษณ์ของความเป็นชาติตน รักชาติวัฒนธรรมและรักชาติ การเป็นผู้มีทักษะในการแข่งขัน และตระหนักรู้เท่าทันอิทธิพลของต่างประเทศ มีความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และการเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมประจำชาติ

การศึกษาผลการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า การทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัศึกษาก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.00 คะแนน และ 25.80 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า คะแนนการทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา หลังเข้ารับการพัฒนาลูกกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนายังมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ บทนำ รายละเอียดของกิจกรรมและเนื้อหาวิชา โครงสร้างหลักสูตร และเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบ กรอบความคิด หลักการ วิธีการดำเนินงาน เกณฑ์ต่างๆ และวิธีการปฏิบัติที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินพัฒนาให้คณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัศึกษามีคุณลักษณะและพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ ความรู้ความสามารถ การตัดสินใจ การมีวิสัยทัศน์ที่ ฉลาดมีปฏิภาณไหวพริบ ตลอดจนมีบุคลิกภาพที่ดีสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน (2551) ระบุว่า ภาวะผู้นำของนักเรียน คือ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ มีความสามารถในการทำงานที่รับผิดชอบ มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน มีความสามารถในการคิดริเริ่มหรือพัฒนางาน และมีความมั่นคงทางอารมณ์

ซึ่งยังสอดคล้องกับ Kotter (1982) ได้ทำการศึกษาวิจัยในเชิงลึก (In-depth Studies) เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำที่ประสบผลสำเร็จ พบว่า ผู้นำที่ประสบผลสำเร็จมีลักษณะฉลาดกว่าบุคคลทั่วไป (Above-Average Intelligence) มีความสามารถในการวิเคราะห์จากระดับปานกลางถึงมาก (Analytically) มีความสามารถในการหยั่งรู้ในระดับมาก (Intuitively) มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ตนปฏิบัติ (Business) และมีความรู้เกี่ยวกับองค์การของตน (Organization)

การวัดเจตคติภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา พบว่า หลังเข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำ คณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีเจตคติภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของวิโรจน์ สารรัตน์ (2556) กล่าวว่า การพัฒนาภาวะผู้นำระดับบุคคล (Individual) เน้นการพัฒนาความสามารถ (Abilities) และทัศนคติ (Attitudes) ของตัวบุคคล โดยถือว่าบุคคลทุกคนไม่ได้เกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเป็นผู้นำ แต่ทุกคนก็สามารถพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลได้ จากการพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติ (Practice) และทนนาน (Persistence) ซึ่งสอดคล้องกับเกรียนทอง ต้นเชื้อ (2556) ที่ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 พบว่า ความรู้และเจตคติเกี่ยวกับภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรม หลังการได้รับการเสริมสร้างโดยโปรแกรมเสริมสร้างโดยใช้โปรแกรมเสริมสร้างสูงกว่าก่อนการเสริมสร้างโดยใช้โปรแกรมเสริมสร้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพฤติกรรมภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรมหลังการเสริมสร้างอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.43$)

การประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา พบว่า หลังเข้ารับการพัฒนาคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีคุณลักษณะภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของสมพล เข้มกำเนิด (2556) กล่าวถึงคุณลักษณะผู้นำเยาวชนด้านจิตสาธารณะ ด้านบุคลิกลักษณะ ได้แก่ ทำงานเป็นทีม มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ อดทนเสียสละ และมีความคิดริเริ่ม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Load, De Vader & Alliger (1986) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและความเป็นผู้นำ พบว่า บุคลิกภาพ อันได้แก่ ความฉลาด ความชอบมีอำนาจเหนือผู้อื่น มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งบุคลิกภาพเหล่านี้สามารถนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานได้ และยังสอดคล้องกับจักรี ต้นเชื้อ (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการรองคณบดีการศึกษาศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า คณะกรรมการรองคณบดีการศึกษาศึกษา มีความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษาสามารถพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนให้สูงขึ้นได้ และสามารถพัฒนาให้คณะกรรมการสถานักเรียนมีคุณลักษณะภาวะผู้นำ อันจะส่งผลนำพานักเรียนและสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายความสำเร็จส่งผลให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในศตวรรษที่ 21 และสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ทำให้คณะกรรมการสถานักเรียนมีภาวะผู้นำเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาควรมีการพัฒนา

ภาวะผู้นำที่มีรูปแบบในการพัฒนาที่ชัดเจน เพื่อให้คณะกรรมการสถานักเรียนดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้เป็นผู้นำที่ดีในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบผลการพัฒนาภาวะผู้นำในระดับมัธยมศึกษาของสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน เนื่องจากสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันจะมีบริบทที่แตกต่างกันออกไป

References

- Jakgree Tonchaue. (2012). The Development of Leadership Enhancement Program for Students' Association Committee of Northeastern Technical Colleges under the Office of the Vocational Education Commission. Doctoral Dissertation, SakonNakhon Rajabhat University.
- Kotter, J.P. (1982). The General Managers. New York: Free Press.
- Kwianthong Tonchaue. (2013). The Development of Moral and Ethical Enhancement Leadership Program for Students of Primary Schools under the Office of the Basic Education Commission in the Upper Northeastern Provincial Group 2. Doctoral Dissertation, SakonNakhon Rajabhat University.
- Load, R.G., De Vader, C.L. and Alliger, G.M. (1986). A meta-analysis of the relation between personality traits and leadership perceptions: An application of validity generalization procedure. *Journal of Applied Psychology*, 71(3), 402-410.
- Office of the Basic Education Commission. (2012). Principles and guidelines for student council implementation. Bangkok: Office of the Basic Education Commission.
- Paitoon Sillarat. (2014). Need to reform Thai education.(4nd Ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Paradee Anannawee. (2012). Principles Concepts Theories of Administration. (4nd Ed.). Chonburi: Montri press.
- Pimpan Dechakup. (2014). Learning Management in the 21st Century. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Prakob Sarawan. (2005). A Proposed Model of the Student Council for Basic Education School. Doctoral Dissertation, Naresuan University.
- Rangsan Prasertsri. (2001). Leadership. Bangkok: Thanarath press.
- Sakthai Surakitbawon. (2004). Leadership of professional executives. Bangkok: Suweeriya press.
- Siriporn Kullasan. (2014). A Model for Developing Teacher Leadership in Learning Management of Educational Opportunity Extension Schools in the Northeastern Region. Doctoral Dissertation, SakonNakhon Rajabhat University.

- Somboon Sirisanhirun. (2003). A development of model for leadership traits development of the deans. Doctoral Dissertation, Chulalongkorn University.
- Sompol Khemkamnerd. (2013). Development of Phechburapha's Young Leaders Training Program on Public Consciousness. Doctoral Dissertation, Burapha University.
- Student Activities Development Office. (2008). Student Council Principles for Implementation. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand press.
- Viroj Sanrattana. (2013). New Paradigms in Education for the 21st Century Education. Bangkok: Thipayawut press.